

Motion till riksdagen 2005/06:U337

av **Gustav Fridolin och Lotta Hedström (mp)**

Tjetjenien

Motionen delad mellan flera utskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om ett mer kraftfullt internationellt agerande gentemot Ryssland för trupptillbakadragande från Tjetjenien.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om svenskt mottagande av flyktingar från Tjetjenien.¹
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att i EU verka för en mer genomtänkt och sanktionsinriktad Rysslands- och grannskapspolitik.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om utökad forskning på och kartläggning av vad som konstituerar fredskulturer respektive våldskulturer.²

¹ Yrkande 2 hänvisat till SfU.

² Yrkande 4 hänvisat till UbU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

När konflikter tenderar att bli långvariga och lågintensiva finns det en risk att omvärlden förlorar intresset för dem. Så är i mångt och mycket fallet med Tjetjenien, där Europas längsta och mest osynliga krig utspelar sig. En mer sönderbombad och kulhålsbemängd stad än Groznyj idag lär vara svår att finna i vår värld. Arbetslösheten uppgår idag till cirka 70 procent. Samtidigt råder det brist på bland annat läkare och lärare, eftersom välutbildade tjetjener flyr kriget.

Konflikten är komplex med många intressen inblandade, såväl ekonomiska som politiska, och har dessutom sin grund i återkommande historiska motsättningar.

1994 gick ryska trupper in i landet på order av den dåvarande presidenten Jeltsin. Alltsedan den andra fasen av kriget inleddes 1999 har förevändningen från den ryska regeringen varit att det handlar om ett krig mot terrorismen – vilket inneburit att kritiken från omvärlden blivit tystare.

De terrordåd som utförts av tjetjenska grupper måste naturligtvis kraftfullt fördömas, men terrorism kan inte angripas om rättssäkerheten samtidigt sätts ur spel.

Den ryska regeringens officiella position nu är att kriget är över och att situationen i Tjetjenien håller på att normaliseras. Ändå finns i runda tal 80 000 ryska militärer i landet. Uppskatningar om hur många som dödats i kriget varierar, angivelser förekommer om att allt mellan 80 000 och 250 000 människor fått sätta livet till under de cirka tio år konflikten pågått. Enligt Läkare Utan Gränser har nio av tio tjetjener förlorat någon närstående under de gångna tio åren.

I slutet av september 2005 kunde *Amnesty International* rapportera om grova brott mot de mänskliga rättigheterna i landet. Enligt rapporten använder de ryska myndigheterna kriget mot terrorismen som förevändning för kränkningar i form av försvinnanden, tortyr och godtyckliga arresteringar. Människorättsorganisationen *Memorial* har registrerat dryga 1 500 försvinnanden de senaste tre åren. Då räknar ändå organisationen med att den bara registrerar 25–30 procent av alla fall. Enligt Rysslands ombudsman för mänskliga rättigheter kidnappades 1 700 personer bara under 2004.

På senare tid har det även förekommit rapporter om att människor sätts i isoleringshäkte där de utsätts för tortyr och misshandel för att tvingas erkänna brott de inte begått, inklusive terroristbrott. När väl offret har undertecknat ett erkännande får de träffa advokat, men erkännandet används ändå som ”bevis” i domstol för att säkra en fällande dom.

Tidigare är det främst män som drabbats av våldet, men nyligen har även rapporter kommit från människorättsaktivister om att kidnappningar av unga kvinnor blivit allt vanligare. Återkommande rapporter talar också om riktat våld, utfört mot kvinnor av medlemmar av säkerhetsstyrkorna. Våldtäkter förekommer, men omfattningen av dessa är svår att bedöma. Dessa anmäls sällan eftersom våldtagna kvinnor riskerar att uteslutas ur samhällsgemenskapen.

Fel! Okänt namn på

Men det är inte bara av regeringens eller Moskvatrognas trupper övergrepp utförs. Även tjetjenska beväpnade oppositionsgrupper angriper civila och bryter mot internationell humanitär rätt.

Släktingar till försvunna personer hindras dessutom av myndigheterna när de försöker få fram information om vad som hänt med deras nära och kära. Många släktingar som efterforskar information om de som dödats eller försvunnit säger att de utsätts för hot i syfte att släppa sina klagomål eller sluta leta. Rättssäkerheten är dessutom dubbelt hotad: Även de institutioner som är ansvariga för att undersöka kränkningar av lagen brister när det gäller att vidta åtgärder för att undersöka anklagelser om allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna. Eftersom så lite görs innebär det i praktiken att det i princip råder straffrihet för den här typen av brott.

Alltför ofta i dagens värld är det främst civilbefolkningen som drabbas av krig, och så är även fallet i Tjetjenien. UNHCR rapporterar att ungefär 350 000 tjetjener har tvingats fly på grund av stridigheterna. 150 000 av dessa befinner sig i grannlandet Ingusjien.

Kriget i sig skapar också en brutalisering av samhället, en våldskultur där våld föder våld och känslomässiga spärrar bryts ner. En negativ spiral skapas där effekterna på samhällsmoralen till sist blir helt ödesdigra. Hela samhällsstrukturen och det uppväxande släktet drabbas av avtrubning eller permanent ångest.

Miljöpartiet de gröna menar att det internationella samfundet måste agera mycket mer kraftfullt för att få till stånd ett fredligt slut på konflikten i Tjetjenien och påtala Rysslands övergripande ansvar i detta och kräva att de drar tillbaka sina trupper. Geopolitiska och ekonomiska intressen får inte stå i vägen. Sverige borde också påta sig en ledande roll i detta arbete genom att i EU verka för en mer genomtänkt och sanktionsinriktad Rysslands- och grannskapspolitik.

På grund av den katastrofala situation som kriget innebär för civilbefolkningen, menar vi också att så länge konflikten pågår måste Sverige låta flyktingar från Tjetjenien stanna här tills det finns någotsånär trygga omständigheter att återvända till och leva i.

Sverige bör också inom ramen för fredsforskningen i vårt land noggrannare kartlägga de sociala och känslomässiga mekanismer och samhällsstrukturer som kännetecknar en fredskultur, och vad som i det motsatta fallet får en våldsinriktad machokultur att utvecklas och få fäste.

Stockholm den 4 oktober 2005

Gustav Fridolin (mp)

Lotta Hedström (mp)